

Рецензія

рецензента, д.е.н., професора Шипуліної Юлії Сергіївни

на дисертаційну роботу Свіщової Наталії Сергіївни

«РОЗВИТОК МЕТОДІВ ВАРТІСНОГО ОЦІНЮВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»

**подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 051 – Економіка**

1. Актуальність теми та зв'язок з науковими планами і програмами

Ресурсний погляд на фірму в літературі з економіки стверджує, що конкурентна перевага впливає з володіння фірмою або її контролю над активами, можливостями, організаційними процесами, атрибутами фірми, інформацією, знаннями, які є цінними, рідкісними, неповторними та незамінними. Удосконалення методології оцінювання вартості результатів інтелектуальної діяльності людини в галузях промисловості становить важливий запит сучасності. Зріст продукування нематеріальних активів та розвитку високоінтелектуальних розробок у світі також підтверджує потребу в уточненні теоретично-понятійного апарату та модернізування давно створених підходів до вартісного оцінювання. У зв'язку із актуальністю питання на загальнодержавному рівні, у Національну економічну стратегію України до 2030 року також вписані засади щодо захисту прав інтелектуальної власності.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконувалась відповідно з науковими дослідженнями кафедри «Економіки бізнесу та міжнародних економічних відносин» НТУ «ХП» та у межах держбюджетних тем МОН України: «Розроблення науково-методичних та практичних основ комплаєнс-програми промислового підприємства» (ДР №0119U002601) та «Управління розвитком матеріальних та нематеріальних активів підприємства в умовах євроінтеграції» (ДР №0120U103999), де Свіщова Н. С. є активним виконавцем проекту.

3. Аналіз змісту дисертації. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульований в дисертації

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

У вступі наведена загальна характеристика роботи, обґрунтовано актуальність теми досліджень, розкритий зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами, сформульована мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження, вказана наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, визначений особистий внесок здобувачки, наведені дані про апробацію, публікації, структура та обсяг роботи.

Дисертація присвячена питанням вартісного оцінювання об'єктів інтелектуальної власності. Об'єктом дослідження є процес вартісної оцінки об'єктів інтелектуальної власності.

У дисертації проаналізовано розповсюджені методи вартісного оцінювання, виокремлено позитивні напрямки, а також наведено конструктивну критику, з позиції якої у другому та третьому розділі запропоновано комбінований підхід до вартісного оцінювання з удосконаленням. Запропонована система поправних коефіцієнтів для корегування вартості об'єктів інтелектуальної власності, яка складається з п'ятнадцяти коефіцієнтів, та вибірковістю коефіцієнтів в залежності від виду об'єкта інтелектуальної власності та першого застосованого підходу. Таким чином, витратний підхід для винаходу отримає п'ять коефіцієнтів ($K_{\text{інт}}^{\text{в}} = K_3 K_4 K_5 K_6 K_7$), для корисної моделі – чотири ($K_{\text{інт}}^{\text{в}} = K_4 K_5 K_6 K_7$), для промислового зразка – три ($K_{\text{інт}}^{\text{в}} = K_5 K_6 K_{10}$).

В дисертаційній роботі зведено тему життєвого циклу об'єктів інтелектуальної власності та обґрунтовано актуальність розглядання життя об'єктів як безперервну спіраль, коли останній етап «Маркетинг, просування на ринок» перетікає у перший «Заміна об'єкта інтелектуальної власності та планування вдосконалення» для вдосконаленого об'єкту. З такого життєвого циклу авторкою сформовано модель тривимірної воронки безперервних життєвих циклів об'єктів інтелектуальної власності, яка допомагає у розумінні самої суті інновацій та інтелектуальної власності, а також робить складні багатоланні таблиці більш візуальними та легкими для сприйняття нетехнічними спеціалістами.

Досліджено, що в реальній угоді, ймовірніше за все, об'єктом купівлі-продажу є не один об'єкт інтелектуальної власності, а сукупність технічних супутніх об'єктів інтелектуальної власності, які разом утворюють патентний портфель. Обсяг технічної унікальності визначається портфелем інтелектуальної власності на основі базових патентних прав (за наявності). Для того, щоб визначити кінцеву

вартість об'єкту інтелектуальної власності, а отже, кінцеву вартість самого контракту, потрібно спочатку розрізнити потенційний обсяг оцінки. Нижня межа — це витрати патентоволодільца на виробництво цього виробу, а верхня — це максимально можливий додатковий вихід, який дозволяє використовувати цей виріб. Для кращого розуміння наведено математичні формули методу «максимум-мінімум» та запропоновану формулу справедливої вартості об'єкта інтелектуальної власності.

В цілому, висновки по роботі сформульовані чітко, в повному обсязі висвітлюються подані в роботі результати. За своїм рівнем висновки відповідають вимогам, які висуваються до результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Список літератури достатньо повно охоплює предметну галузь та відображає опрацювання автором значної кількості іноземних джерел та патентної бази.

Додатки до роботи містять матеріали досліджень, що не увійшли в основну частину роботи.

4. Наукова новизна одержаних результатів

До найбільш суттєвих і науково нових результатів дисертаційної роботи, на мою думку, можна віднести наступні:

- здобула подальшого розвитку характеристика життєвого циклу ОІВ, яка, у порівнянні з наявними розробками, розглядає включення у виробничий процес складових циклічності та безперервності перебігу інноваційних розробок;
- отримали подальший розвиток методичні рекомендації розрахунку інтегрального коефіцієнта впливу якісних та кількісних факторів, яке, на відміну від існуючих, спирається також коефіцієнт індексу інновацій, штучного морального старіння, життєвого циклу, надійності наданої правової охорони;
- методичні положення щодо вартісного оцінювання окремих патентів та портфеля патентів, відмінність якого полягає у тому, що ціна визначається як сума додаткової вартості, забезпеченою охоронним документом або групою таких документів.

Вважаю, що наукові результати здобувачки Свіщової Н. С. є вагомим внеском у розвиток методології вартісного оцінювання об'єктів інтелектуальної власності.

5. Достовірність отриманих результатів

Достовірність отриманих результатів забезпечується коректною постановкою задачі, мети та завдань дисертаційного дослідження, які розв'язуються послідовно та аргументовано. Достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується відповідністю методології дослідження, застосуванням комплексу методів, адекватних предмету дослідження.

6. Практична цінність одержаних результатів та рекомендацій щодо їхнього подальшого використання

Полягає у поглибленні та застосовності методичної бази стосовно вартісного оцінювання об'єктів інтелектуальної власності. Методичні розробки та рекомендації щодо проведення вартісного оцінювання мають практичну цінність, що підтверджується їх застосуванням у діяльності підприємств, які є активними створювачами результатів інтелектуальної діяльності, зокрема: ВАТ «СКБ «Укрелектромаш» (акт впровадження від 18.10.2019), ТОВ «ЕВЕРЕСТ КОМПАНІ» (довідка №132 від 12.09.2019), ТОВ «Ювента інжиніринг» (акт впровадження від 23.05.2019), ЗАТ «НТМЕЦ «Екосистема» (довідка №45/37 від 12.02.2020), а також у навчальному процесі Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (акт впровадження від 22 квітня 2022 р) при викладанні дисциплін «Економіка інтелектуальної власності», «Економічна оцінка інтелектуальної власності», «Маркетинг інтелектуальної власності» при підготовці бакалаврів за спеціальністю 051 Економіка.

7. Оформлення дисертації, дотримання вимог академічної доброчесності та повнота викладу наукових положень та результатів в опублікованих працях

Дисертаційна робота має логічну структуру. Основні висновки і рекомендації логічно витікають із результатів, які наведено у розділах роботи.

Проведено перевірку дисертації на наявність академічного плагіату, отримані результати свідчать про високу індивідуальність роботи. По всьому тексту дисертації простежується авторський стиль. У дисертації не виявлено текстових запозичень і використання наукових результатів інших науковців без посилань на відповідні джерела.

Всі основні положення та найбільш важливі результати дисертації, подані до захисту, опубліковані в необхідному обсязі у фахових наукових виданнях України та закордонному періодичному виданні, пройшли відповідну апробацію на

міжнародних науково-практичних конференціях. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 26 працях, у тому числі: 6 статей у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 1 стаття у виданні інших держав, що входить до Організації економічного співробітництва та розвитку Європейського Союзу, 2 колективних монографіях, 17 тез доповідей та матеріалів конференцій. Вимоги щодо кількості та якості публікацій виконано.

8. Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи

1. Розглянуту динаміку економічного ефекту від розвитку технології від витрат на його досягнення та часу не включено у повному обсязі при розкритті питання життєвого циклу об'єктів інтелектуальної власності. Слід було співвідносити запропоновану модель безперервного життєвого циклу та динаміку економічних витрат при подальшому вдосконаленні.

2. У розділі 2.4. не вистачило візуального зображення життєвого циклу обраних для аналізу патентів з таблиці 2.8.

3. Висновок про вартісну оцінку портфеля патентів гарно було б подати у формі Звіту про оцінку майнових прав інтелектуальної власності, з дотриманням всіх умов, які автор і зазначала у своїй дисертаційній роботі.

4. У додатки слід було додати всі проміжкові розрахунки, які проводилися у дисертаційному дослідженні.

Однак зазначені зауваження не є принциповими, істотно не впливають на зміст дисертаційної роботи та не знижують її наукової та практичної цінності.

9. Висновки

Представлена дисертація здобувачки Свіщової Н.С. «Розвиток методів вартісного оцінювання об'єктів інтелектуальної власності» є закінченою науково-дослідною роботою, яка містить нові науково обгрунтовані результати. У дисертації розв'язано актуальну наукову задачу, яка має важливе значення для галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Тема і зміст дисертації відповідають спеціальності 051 Економіка.

Отже, з огляду на актуальність теми дисертації, обгрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їхню новизну та практичну цінність, повноту викладу в наукових публікаціях, відсутність порушень академічної доброчесності, вважаю, що дисертації здобувача Свіщової Н.С. «Розвиток методів вартісного оцінювання об'єктів інтелектуальної

власності» за спеціальністю 051 – Економіка, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які мають теоретичне та практичне значення, що повністю відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44. Автор роботи, Свіщова Наталія Сергіївна, заслуговує присудження їй наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 051 «Економіка».

Рецензент – доктор економічних наук, професор,
професор кафедри маркетингу національного
технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»

Юлія ШИПУЛІНА

